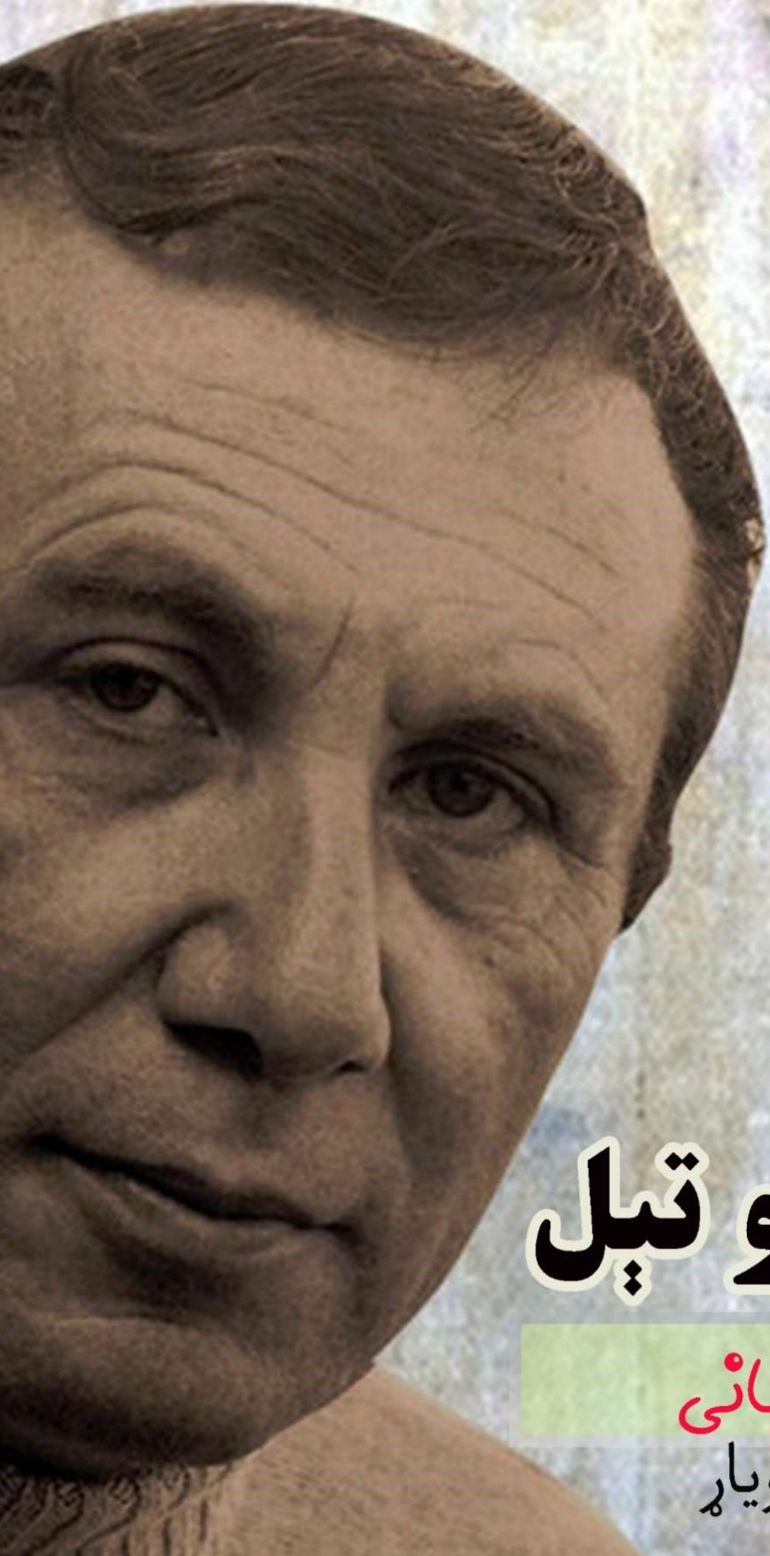

مینه او تیل

نِزار قباني

ژباړه: وياړ

مينه او تيِل

نِزار قباني

مینه او تېل

نِزار قباني

ژباړه:ویاړ

سمون:زیړ افغان

برېښنايي خپرېدنه: تله ۱۴۰۳

لیکلړ

ځو خبرې ۱
د نزار قباني فکر او اند.. ۳
تښتوونکي.. ۱۱
د تاریخ ښوونکی چا ووژو؟.................................... ۲۰
د یو با فرهنګه سپي یادښتونه.................................... ۲۹
وایي «ترهه ګر» یې...!! ۳۰
شعر پوښتنه کوي.. ٤٤
مینه او تېل ٤۹
له شعره څه ګټه؟... ٥٦
ډېر ویشتونکي ماشومان ٥۷
ستاسې په هېواد کې ولې څوک نه خاندي؟.............................. ٥۹
پوښتنه.. ٦۲
د مني مارغان راته ګران دي..................................... ٦۳
ورځ به شي! ٦٦
د بلقیس په ویښتو کې دولس سره ګلان................................ ٦۹
یوازې مینه بریالۍ ده.. ۷۷
بیروت سوځي او ته راته ګرانه یې ۸۳
اوربند ۹٦

له کلیمې پرته.. ۹۷
د رسمولو درس ۹۸
وطن.. ۱۰۳
لیکم.. ۱۰۵
د شعر یاران.. ۱۰۸
د ویر ماشومان ۱۰۹
راته ګرانه یې! ۱۱۱
ټول شیان مري... ۱۲۱
دا څرنګه وطن دی؟... ۱۲۳
آزادي... ۱۲٤
د شعر سور ګل ۱۲۵
بې تا وژړېدم.. ۱۲۶
یو بانګي ۱۲۸
منفجرېدل... .... ۱۳۱
وطنه ۱۳۲
غواړم و دې نیسمه غېږ کې.. ۱۳۳
سویسي مرغۍ ۱۳۵
غواړي ګډ شي په دریابونو ۱۳۶
د وحشت نسلونه ۱۳۷
وروستۍ کوتره ۱۳۸

غواړم مین شم.. ۱۳۹
ښکلی ژوند... ۱٤۰
د جمعې خطبه ۱٤۱
مړینه... ۱٤٦

څو خبرې

نِزار قباني د سوريې مشهور شاعر د ۱۹۲۳ کال د مارچ په ۲۱ مه په دمشق کې وزیږید. پلار یې یو زیارکښ کارګر و. هغه د خپل پلار په اړه وایي:«که وغواړم پلار مې په کومې ډلې کې شامل کړم، نو بې له شکه یې د زیارکښانو په ډله کې شمېرم، ځکه، چې د خپل ژوند پنځوس کاله یې د سکرو د بوي له استنشاق سره تېر او سر یې د بوریې د بوجۍ او د لرګینو تختو او صندوقونو پر «بالښت» کېښود.»

قباني د عاشقانه شعرونو تر څنګ زیات شمېر سیاسي او اعتراضي شعرونه ویلي. ده په خپلو شعرونو کې تل عرب شیخان غندل او د غربیانو مریيان یې ګڼل:

عربي نړۍ، خپله توره په ګرو ایښي
د لوي شرافت خبره هم، هسې یو سراب دی
عربي نړۍ تېل په خپلو خصیتینو کې تویوي
او وایي.... خدای لوی دی
د خلکو وینه،
څه د تېلو مخکې، څه له تېلو وروسته
زبېښل کېږي
یوه ډله تل اربابان
دا بله تل چهارپایان....

په عربي ادبیاتو کې د قباني د شعر د اهمیت په پام کې نیولو سره مې تابیا کړی وه، چې ګڼ شمېر شعرونه یې وژباړم او د «مینه او تېل» تر نامه لاندې یې خپاره کړم، خو له بده مرغه اوسنیو بوختیاوو د دې کار اجازه رانکړه ، نو په اوسني ژباړه مې بسنه وکړه.
د یادونې وړ ده، چې د نزار قباني د ځینو شعرونو ژباړه بشپړه نه ده او یوازې هغې برخې مې ژباړلي، چې ما ته په زړه پورې وې. د دې لپاره د «د ویر ماشومان» له عنوان وروسته د شعرونو عنوانونه ما په خپله خوښه ټاکلي دي.
د دې تر څنګ ما هڅه کړې، چې د نزارقباني د شخصي ژوند د اوږدې بیوګرافۍ پر ځای د هغه فکر او اند ته اشاره وکړم. سره له دې چې د ده د شعرونو له مخې کولای شوو په فکري لیددود یې پوه شوو، خو دا اشاره د ده د فکري لورلید په پوهېدلو کې لاموثره تمامېدلې شي.
په پای کې، د خپل ګران استاد او ملګري، زیړ افغان، په ټوله مانا منندوی یم، چې تل یې د ژباړې د لابډاینې او سمونې په برخه کې بې دریغه مرسته کړې ده.

ویاړ

د نزار قباني فکر او اند*

▫ که له ګډون څخه مو موخه دا وي، چې د شعر ليکلو پر وخت ولس زما پر ګوتو ناست وي، دا خبره سمه نه ده. خو که موخه مو دا وي چې د ولس ستونزې، اغېزې او تاثرات او د هغوی احساسول، لکه د هغو آسونو په شان، چې د باران پر بوي تر ورېدو مخکې پوهېږي، نو بيا سمه ده.

▫ زه کوچنۍ او غټې تجربې نلرم. زما هره کوچنۍ تجربه په ورته وخت کې د ټولې نړۍ تجربه ده. کله چې له خپله ويره غرېږم، د ټول جهان وير په پام کې نيسم. که ګمان کوی، چې د شاعر جزيي تجربه له بله برزخه راځي، نو تېروتی يې. ځکه شاعر د ټاټوبي، ټولنې، تاريخ او د کلتوري، روحي او جسمي ميراثونو برخه ده او هره کليمه، چې شاعر پر کاغذ کښيي، په خپلو زاويوو کې ټول انسانيت رانغاړي.

▫ باور لرم، چې له عشقي شعره سياسي شعر ته بدلون په هېڅ توګه ګټوره سوداګري نه ده. د مېرمنو په سترګو کې بيده کېدل د اغزنو سيمونو په منځ که د ويدېدو په پرتله ډېر امن او هوسا دي او د عطرو سوداګري د سرکې له سوداګرۍ څخه ګټوره ده. زموږ په هېوادونو کې هوښيار هغه

---

* د نزار قباني د فکر او اند په اړه دا لنډ مالومات له هغه اوږدې مرکې اخيستل شوي، چې ده د ۱۹۷۱ کال په اکتوبر کې له منيرالعکش سره تر سره کړی وه. پ.ژ

دی، چې د سیاست کوهي ته نه وردانګي. د عشق هېواد تر ټولو نېکمرغه هېواد پاتې کېږي او ډاډه ووسه، که ځواک مې لرلای، چې د اوږده مهال لپاره د عشق پر ټاټوبي خپله واکمني وساتم؛ د خپل عرش او رعیت د پاېښت او دفاع لپاره هر ډول امکانات مې لرل.

- ټینګار کوم، چې دا سیاسي شعر و، چې زه یې له هر څه زیات له صلیب او پړي راځوړند کړم. د عربي هېوادونو له نیمايي زیات واکمنان زما د سیاسي شعر په اړه غلیمانه لید لري او ما رټل شوی ګڼي. هغوی خپلو هېوادونو ته زما د کتابونو د ننوتلو مخه نیسي، حال دا چې زما کتابونه یې د میني د شاعر په توګه نازول او په غېږ کې یې نیول. زما لپاره شوني وه، چې د باطنیونو او ډارنو په څېر د تقیې له آره پیروي وکړم. خو ما په بودايي توګه په اور کې مړینه غوره کړه، ځکه چې ایمان لرم، چې لیکل په خپله یو ډول شهادت دی او حقیقي شاعر هغه څوک دی چې د خپلو کلیمو په توره وژل کېږي، لکه څنګه چې سقراط او حلاج ووژل شول. زه هغه شاعر یم، چې خپله همېنشنۍ لاره د خنجر په تېره اړخ غوره کووم او ګمان کوم، چې د خنجر پر تېرې خوا بیده کېدل، نه هوسا خوب دی او نه هم د لېوالتیا او رغبت وړ.

په کومه مینه یې چې زه تړلی یم، هغه مینه نه ده، چې د ښځې د بدن جغرافیه یې محدودوي. زه په داسې مرمرینه تنګ قبر کې مېشته کېدل نه منم. ښځه له لویو وچو څخه یوه ده، چې هلته مې سفر کړی، خو ټوله نړۍ نه ده. زما مینه ټول ژوند په غېږه کې رانغاړي، دا مینه په خاوره

کې، په اوبو کې، د مبارزینو په ټپونو، د ماشومانو په سترګو، د زده کوونکو په اعتصابونو او د قهرجنو په قهر کې ځای لري. ښځه زما د اوږده مزل له تمځایونو څخه یو او د بندرونو یو بندر دی، چې یوه ورځ یې ماته ډوډۍ او اوبه، وریښم او عودونه راکړل، خو نور بندرونه هم شته چې بیړۍ مې ځان ته رابلي.

- ښځه یوه ورځ زما په لاسونو کې یو ګل و، په ګوتو کې مې یوه ګوته او هغه خوږ ویر، چې پر بالښت مې بیده کېده، خو وروسته په وژونکي تورې بدله شوه.

ښځه زما لپاره د مالوچو په مینځ کې د طلا سکه، په حرمسرای کې منتظره وینځه او یا هغه مسافرخانه نه ده، چې بکسونه په کې ږدم او ځم. ښځه زه اوس د انقلاب ټاټوبی او د آزادي بخښوونکي لاملونو یو لامل ګڼم. زه د مېرمنو مسئلې د ټولنې د آزادي بخښوونکي جګړې له مسئلو سره، چې د عرب نړۍ ورسره لاس او ګریوان ده، اړوندې ګڼم. د دې لپاره نن لیکم، چې ښځه د خلیفه ګانو له غاښونو او د قوم د سرکرده ګانو له نوکانو وژغورم. غواړم هغه د پخلنځي او د دسترخان ټولولو له ښځې وژغورم او د عنتره او ابو زید الهلالی* له تورو یې آزاده کړم.

---

* عنتره بن شداد له اسلام مخکې عربی شاعر و. هغه د عربستان په ټاپوزمې، نجد کې نژدې ۵۲۵ زیږدېز کې وزیږېد او او نژدې ٦۰۸ زیږدېز کې مړ شو. هغه د خپلو حماسي شعرونو او همدا ډول د خپلې معشوقې عبله له کبله مشهور و.

- سیاسي ژوند مې د ژوندانه او هنر بریالی اړخ پاتې شوی، او زما شعر او ښایسته قاموس یې بډایه کړی دی.

- د شعر لار اصلاً د انیشټین په لور نه ده، شعر د پاک سرشتو په لور درومي، یانې څوک چې د اغوستلو لپاره جامې ونه مومي، قصیده اغوندي.
زه چې ولسونو ته کله شعر لولم، مخکې له دې چې سالون ته راننوځي د هغوی منل شوي علمي درجې او سندونه نه ګورم.
که داسې انګېرې، چې زه له داسې یو ملت سره اخته یم، چې پوهه یې لږه او کلتور یې کم دی، د روس ملت هم د انقلاب په پیل کې همداسې و، خو دا د پوشکین او مایاکوفسکي د ژبې د نیمګړتیا لامل ونه ګرځېده.

- څنګه چې د عرب ملت زما جبر دی، نو دنده مې ده چې ورسره واوسم او ورسره شعر ووایم او ورته ولیکم. که دې ته په تمه پاتې شم، چې د ابوظبی کلتور هارواردي کلتور شي، دا زما په اند د شعر، تاریخ او حقیقت لپاره توطئه ده. په سوډان کې لس زره کسان ما ته غوږ وو، هغوی د

ابو زید هلالی د بنی هلال د قبیلي یو ولسي اتل و. هغه د عربي ولسي حماسې، چې سیره هلاله نومېږي، اصلي شخصیت و. هغه په دې حماسې کې له نجد څخه د افریقا شمال ته د بنی هلال د مهاجرت داستان بیانوي. پ.ژ.

انګورو د تورو ګونګورو په شان د ونو له څانګو راځوړند وو، غوښتل دې چې هغوی وباسم، ځکه چې جلابیې* یې پر تن وې.
خو هغه روڼ اندي، چې غواړی شعر د هغوې د پام وړ وي، څوک دي؟
آیا هغوی لکه ډاکټران، مهندسان، د بانکونو مدیران، د شرکتونو مالکان او قراردادیانو په شان فارغ التحصیلان دي یا وزیران، مدیران او کارکوونکي دي؟
د کتاب وېشلو شمېرې ثابتوي، چې پورته یاد شوي کسان، ان یو کتاب هم نه لولي او نه کتابتون ته ځي. د هغوی فرهنګي سطحه ورځپاڼې او تلویزیوني سریالونه دي.

- له ما غواړی، چې د سکرو د ډېرو په کان کې پاک پاتې شم او خپلې جامې تمېزې وساتم. رانه غواړی چې په داسې ټولنه کې سپېڅلې واوسم، چې په خپله سپېڅلتیا نه پېژني. رانه غواړی چې مینه د اولیاو او قدیسانو او د کرامه اصحابو مرتبو ته ورسوم. دا زما د انسانیت پر ضد ده.

زه ځان د هغه قبیلي یو تن ګڼم، چې له ښځو سره په غاښ چیچلو او نوکارو مینه کوي او د قبیلي له میراث او د جاهلانه عشق له شریعت څخه د خلاصون لپاره ډېر اوږد مهال ته اړتیا لرو.

* جلابیه:غټې او پراخې جامې چې پر کالیو دپاسه اغوستل کېږي.

■ عربي انقلاب باید د جسم او فکر بدلون یوځای په پام کې ونیسي، د بنې او منځپانګې بدلون یوځای په پام کې ونیسي. هر انقلاب چې یوازې فکر په پام کې ونیسي، بې له دې چې جسم په پام کې ونیسي، هغه انقلاب به نیمګړی انقلاب وي. جسم اجرایي وزله ده او که د دې وزلې ګردښت سمبال نشي، پایله به یې هېڅ وي. د بېلګې په توګه د چین انقلاب د صیغي اصل له مینځه ویوړ او اوس کوم پلار، خپله لور پر هېڅ هانګ کانګي مریېوال نه پلوري. همدا ډول د هغه دود جرړې وچې کړې، چې د انجونو پښې به یې په اوسپنیزو قالبونو کې ایښودلی، چې له کوره دباندې ونشي کړای لاړې شي. د چین انقلاب معجزه په دې کې ده، چې په ټوله مانا یې له بودا او کنفوسیوس سره له معاملې سرغړاوی وکړ او مخکښانو یې ګړندي بدلونونه خپل رسمي آر وګراځوه او د همدې لپاره اجدادي اروا نوره د نوي چین په عقل کې ځای نلري. خو زموږ انقلابونه، له ټولو آزادي غوښتونکو شعارونو او له ټولو هغو مخکښو آرونو سره سره، چې لارښودونکي یې دي، د جنسي مسئلې له حل څخه د ډېر حساسیت او د مذهبي جرړې له امله ډډه کوي او د همدې لپاره له ملنډېزو تضادونو سره مخ شول....

موږ له مارکس څخه غږېږو، خو بیا هم په شپه کې یو بدوي سړی له تورې ږېرې او له زرغونې جلابیې سره لیدلو ته مو راځي او حرز او تعویذ مو غاړې ته اچوي او خپل کرامات را زده کوي!!!

- د ښکېلاک نقشه دا وه، چې هند د دېگي مسالو او طبي بوټو، مصر د مالوچو، سیلان د چایو او چین د وریجو او اپیومو تولیدونکي پاتې شي...

که ونکړاې شو د شپانه له ټولنې څخه کمپیوټري ټولنې ته بدلون ومومو، جنرال موټورز او وال سټریټ او د راکفلر او فورډ کورنۍ به تر اجله پورې پر موږ واکمن پاتې شي.

- انقلاب زما په اند د عربي انسان د بشپړې جغرافیې بدلون او د هغه بیا جوړېدنه ده. عربي عقل کړکیچن دی، ځکه چې پرته له عمله او اغېزې پاتې شوی دی. هغه درې ته ورته دی، چې په کوفي خط لیکل شوی او له ځانه بېزاره ده. د عرب انقلابیونو دنده ده، چې پر نوي کاغذ په بشپړه توګه نوي څه ولیکي، ځکه چې پخوانی کلام د خپلو ټولو دلالتونو او رموزو څخه جلا شوی دی. خو له کومه یې پیل کړو؟

له پیریانو یې پیلوو، له ماشومانو، له بې فکره فکرونو، له بې شکله شکلونو، له هغو سپېڅلذاتو، چې لا زموږ په موعظو او منقولو اقوالو زهرجن شوي نه دي، له هغو ټولو بې ګناهانو، چې کوپړې یې لا بڼه موندلې نه ده او ملاګانې یې لا محدب شوې نه دي.

پر انقلابي فکر ده، چې د خپل نوم وړتیا ومومي او د بولدوزر د پله په شان د ویجاړیو د له مینځه وړولو او د ډېرانونو او د دې سیمي د راغونډ شویو پاتې شویو خځلو په غورځولو کې، چې د انحطاط له پېړونو پاتې شوي، لاس په کار شي.

- انقلابي ليکنه، يو انقلابي انسان پنځوي. د ليکنې کار او انقلابي کار لازم او ملزوم دي او که عرب انسان په دې سيمه کې د هر انقلابي نظام اصلي موضوع ده، نو بايد د هغه د مخاطبولو لپاره نوې بڼه رامينځته کړو...

د لمبه وهونکي انقلابونو او هغو انقلابونو، چې په راتلونکې کې به يې لمبې پورته شي، دنده ده، چې ليکوالان خپله برخه او هغوی د بدلون د عمل لپاره خپل ياران او شريکان وګڼي. د انقلاب او ليکوالۍ تر مينځ هر ډول ټکر، چې اوس د عرب په ځينو انقلابي نظامونو کې شته، د دواړو هممهاله مرګ له ځان سره لري.

- د شعر لپاره له هغه طبقې پرته، چې ورته غوږ ږدي او هغه لولي او له هغه څخه اغېزمن کېږي، بله طبقه شتون نلري. شعر هغه اورګاډی نه دی، چې لومړی کلاس يې له دويم، دريم او نورو بېل وي. ټول هغه کسان چې د شعر په اورګاډی کې مزل کوي، پر يوه ډول څوکۍ کښېني او له يوه ډول امتيازه برخمن دي او زه شاعر د شعري پرولتاريا په کتار يا د ولس په کتار کې درېږم ، هر چېرې چې وي او هر ډول چې وي.

تښتوونکي

د شرم وروستي دېوالونه ړنګ شول
خوشاله شوو، ونخېدو
د ډارنو د سولې هوکړه لیک لپاره مو،
یوبل ته مبارکې ورکړې!
نور مو څه ډارولی نشي
څه مو شرمولی نشي...
وچ شوي د غیرت رګونه
زموږ په بدن کې
پښې مو ایښي د تېښتې په دوران کې
ودرېدلي یوو په شان د پسونو
د مسلخ په کتار کې
منډه منډه
ساه لنډه لنډه
د قاتلانو د موزو د خکلولو لپاره
مخکې کېږو یو له بله، په څو ځله

پنځوس کاله یې وګالله
زموږ په ماشومانو ولړه
د پیازو غوټه یې راغوځار کړه،
د روژې په پای کې
پنځوسم
ځله
غرناطه ووتله د عربانو له لاسونو
تاریخ ووتو د عربانو له منګولو
د اتلولۍ د سرودونو انګازې
ړنګې شوې!
اشبیله ړنګه شوه
انطاکیه ړنګه شوه...
له جګړې پرته
له ویني پرته
حطین ړنګ
عمویه ړنګه
مریم د اربکیو په لاس پرېوته
خو د دې اسماني سمبول د ازادولو لپاره
هېڅ نر نشته
او نه نرتوب پاتې شوی...

وروستۍ سرې کربښې مو

د **رومیانو** په لاسو کې پرېوتې

نور له څه دفاع وکړو؟!

نور نلرو ماښیو کې موږ وینځې

چې قهوه کړې راجوړه

چې شهوت رابرابر کړي

نور له څه دفاع وکړو؟!

ان یو اندلس راپاتې نه دی

لوټلي يې له موږه:

دروازې، دېوالونه، مېرمنې، ماشومان

زیتون، غوړي، ډبرې د واټونو

لوټلي يې له موږه:

عیسی بن مریم،

چې لا د غاړې وه

لوټلي يې له موږه:

د لیمو، مندتو او ایلنیو خاطرې،

د جماتونو قندیلونه

مورِ ته يې راپرې ايښې
د **غزې** په نوم د سردين* يو قوطی
او د **اريحا** په نوم
وچ
يو هډوکی
د فلسطين په نامه
يوه کاروان سرا
بې له چته
بې له ستنو
خوشې يې کړو
بې هډه
يو بدن
بې ګوتې
يو لاس...

هیڅ غونډۍ راپاتې نه ده،
چې پرې تويې کړو اوښکې

* سردين يا ساردين يو ډول کب دی، چې د خپل خوند او غذايي ارزښت لپاره يې خلک خوښوي.د ساردين نوم د ايټاليا د ساردني ټاپو څخه اخيستل شوی، ځکه چې يو وخت په دې ټاپو کې دا کبان ډېر پيدا کېدل. پ.ژ.

څنګه ملت ژړېدلې شي،
چې اوښکې يې اخيستل شوي وي؟

د **اوسلو** له پټې عاشقۍ هم
شنډ راووتلو
د غنمو له دانې وړوکی
يو هېواد يې راکړ
بې اوبو يې تېروم
د اسپرين د ګولې په شان!

دا دې
له پنځوسو کلو وروسته
پر ويجاړ ټاټوبي ناست
بې سرپناه
د زرګونو کوڅه ډبو سپو په شان!

له پنځوسو کلو وروسته
له سرابه پرته
د مېشتېدو هېواد مو و نه موند
هغه سوله،

چې د چاړې په شان
پر بدن ځای و نه مومي
سوله نه، تاوتریخجنه یو تېری دی!
څه به وي د تېښتې ګټه؟
څه به وي د تېښتې ګټه؟
خو د ملت وجدان،
چې کله ویښ وي
د بم پلټې په څېر...؟!
د **اوسلو** ټول لاسلیکونه
دي له ړدنه بې ارزښته!

په خوب مو وې لېدلې:
د زرغونې سولې
د سپینې سپوږمۍ
د رانه سیند
خورا ډېرې رویاګانې
خو ناڅاپه
شوو راویښ په ناولو ډېرانو کې!

داسې څوک شته،
چې د «غښتلو» د سولې پر ځای

د «ډارنو» له سولې وپوښتي؟
داسې څوک شته،
چې په قسطونو پلورېدنوکو
چې په قسطونو کرایه کوونکو
د سوداګرانو، د تاجرانو
د پانګه اچوونکو له سولې وپوښتي؟
داسې څوک شته،
چې د مړو له سولې وپوښتي؟!

واټونه یې غلي کړي
پوښتنې او پوښتونکي یې
ترور کړي...

بې له میني مو واده وکړ
له هغه ښځې سره،
چې یوه ورځ یې ماشومان زموږ وژلي
یوه ورځ یې ځیګرونه زموږ ژولي
له ځان سره مو بوتله
د ګبین میاشتې لپاره
مستې مستانه وګډېدلو
زمزمه مو ورته په غوږ کې

د میني ټول شعرونه
چې په یاد وو راپاتې
خو له توره بخته
معیوبه، ناتوانه اولادونه مو
د ځینځینې په شان دي زېږولي!
د ویر د پیاده رو په څنډو کې آواره
نه ټاټوبی، چې مو ونیسي په غېږ کې
نه بچیان، چې یې ونیسو په غېږ کې

د واده په جشن کې
نه عربي نڅا
نه عربي خواړه
نه عربي ترانې
نه عربي شرم او حیا
یو وطندار هم په جشن کې نه وو.

د ناوې د مَهر نیمایي برخه په ډالر
د الماسو د ګوتې بیه په ډالر
د عاقد پیسې هم په ډالر
د نکاح کېک و ډالۍ کړې امریکا
د ناوې جامې، ګلونه، شمعې

او د **مارينز** موسيقي
ټول امريکايي!

واده پای ته ورسېد
فلسطين په کې شتون ونه موند
خو خپل انځور يې وليدلو
چې له ټولو رسنيو خپرېدلو
خپلې اوښکې يې کتلې،
چې د **شيکاګو**، **نيوجرسي** او **ميامي** په لور
د سمندر څپې شلوي
او د ذبحه شوي مارغه په شان يې چيغې وهلې:
دا واده زما واده نه دی ،
امريکا، هېڅکله!
دا جامې زما جامې نه دي،
امريکا، هېڅکله!
دا شرم زما شرم نه دی،
امريکا، هېڅکله!

د تاریخ ښوونکی چا ووژو؟

۱

ښادي راشي له کومه،
کله مو چې رنګ د خوښې تور دی
کله چې ځانونه مو تور
فکرونه مو تور
منځ مو تور
ان سپینوالی راله
تورواليي ته نږدې دی!

۲

ښادي راشي له کومه،
کله چې زموږ د ژوند ټولې پېښې
د استبداد سریال
هیواد استبدادي
هجرت استبدادي

رسمي ورځپاڼې استبدادي
مخفي پولیسان استبدادي
مېرمن استبدادي
او له یوې ښایسته ښځې سره مینه
استبدادي...!

۳

ښادي راشي له کومه،
کله مو چې د ټولو ماشومانو پر کالیو
د کربلا وینه بهېږي...
اند،
زمونږ په ټاټوبي کې
ګڼل کېږي ناولې له بوټانو
ښځې
او
شهوت
جوړوي د ګردو موخو نخوړ مو په نړۍ کې

۴

ښادي راشي له کومه،
له هماغه ورځ چې په **غرناطه** کې

د ښځو پر سر
موږ یو له بل سره
لاس و ګرېوان شوو
ملت وپاشېد
حکومت له لاسه لاړ
او هېواد له قفسه والوت!

۵

زما د ټاټوبي تر ټولو دنګه ونه
د کینې ونه!

٦

حیران یمه چې په ټاټوبي کې مې
هر ګل په خپل واده کې
د ویر جامې اغوندي.

٧

موږ تلپاتې ملت نه لرو
نه هم کوم حکومت
یو له بله بېل یوو...

۸

څه چې لولو
آیا «ورځپاڼې» دي؟
که د مړو تابوتونه
یا د ویر او غم بلنه؟!

۹

لیکنې مو له نورو اقتباس شوي
غړونه مو د نیکونو له کومې راوځي

۱۰

له «یو زورو یوې شپې»* یمه بېزاره...
یمه بېزاره،
چې د «شهرزاد» په غېږ کې
د لیوني په شان
ویده شم.

* یو زورو یو شپې، چې په عربي کې د الف لیله و لیله هم یادېږي، د عامیانه داستانونو یوه ټولګه ده چې په اوږدو پېړیو کې راټول شوي دي. اصلي داستان یې د «پاچا» (شهریار) او د ملکې (شهرزاد) په اړه دی. پاچا د خپلې مېرمنې له خیانت وروسته پرېکړه کوي چې هره شپه له یوې انجلۍ سره واده وکړي او په سبا یې ووژني. شهرزاد د یو وزیر په ځیرکتیا سره هره شپه پاچا ته یوه کیسه کوي او کیسه نیمه پرېږدي، چې پاچا د اورېدلو لپاره یې هغه ژوندۍ پرېږدي. دا لړۍ یو زر او یوه شپه ادامه مومي او... پ.ژ.

۱۱

ښادي راشي له کومه،
کله چې مو ماشومانو
په خپل عمر لا شنه زرغونه ليدلی نه ده!

۱۲

ښادي راشي له کومه،
له کومې ورځې چې له فلسطين نه راووتلو
د ليمو او زردالو له حافظې نه راووتلو
په ايرو واوښتولو.

۱۳

له هغه ورځ چې مو د بيروت سيند پرېښود
د ميندو سينې مو پرېښوې
د يادونو ګلونه مو پرېښول
خپل د آزاديو کورونه مو پرېښول
د تولد کارتونه مو پرېښول.

۱۴

موږ يو بل وخوړل
اوس به ماهيان او ملخان
زموږ عذر ومني؟!

۱۵

په ټاټوبي کې
مو ان د خدای جامې
ليلامېږي!!

۱٦

ښادي راشي له کومه،
هره مرغۍ چې راوالوځي خوا له
سر يې پرې شي
هر پيام وړونکی چې راغی
سر يې پرې شو
هر مصلح
هر نوښتگر
هر ليکوال
هر شاعر،
چې راغی

د شعر پر بالښت یې
سر له تنه پرې شو!

۱۷

زما په ټاټوبي کې د هوا بدلېدل
حرام!
د مېرمنو پر سترګو رانجه وهل
حرام!
د شعر ځاې پر ځاى کول
حرام!
د فعلونو او نومونو صرفول
حرام!
حرام!

۱۸

په درېمې نړۍ کې اربابان
د مرغیو له چغېدو
د ګلونو د وږمې له خورېدو
د کوترو د غومبر له اورېدو
ډارېږي

که سیند
ډېر وغړېږي
زندان یې ځای وي!
د درېمې نړۍ اربابانو ته ده سخته،
چې له اند سره پخلا شي
قلم ومني!
لېوه چېرې کولای شي
له پسونو سره پخلا شي؟

۱۹

موږ په تېرو پېړونو کې
په شعر
په بیان
په بدیع او وینا کې
مخکښ وو
خو اوس مو دنده
د لیکنو څېرل دي!

۲۰

پخوا
د پوهنې او کلتور لومړنۍ مانۍ

مامون وه جوړه کړې
تر هغه وروسته راغلل داسې واکمنان بیا
چې د وژلو په حرفې کې
د زندان جوړولو په مهندسۍ کې
تخصص لري!

۲۱

ما په ماشومتوب کې
د ویاړ،
انساندوستۍ،
عزت،
سرلوړۍ،
ملتیا،
سخاوت او زړورتیا
زرګونې کیسې وې لوستلې
خو کله چې شوم لوی
شوم پوهې:
چې په تاریخ کې مې لوستلي نیمایي،
هسې خوشې ګنګوسې وې!

د یو با فرهنگه سپي یادښتونه

اربابه!
تا نه زر او یاقوت او حریر نه غواړم
تا نه د اطلسو د جامو رااغوندل نه غواړم
تا نه د وریښمینوو جامو رااغوندل نه غواړم
یوازینۍ غوښتنه مې:
خبرې مې واوره
زه په خپلو شعرونو کې
راوړم تا له د ټولو عربانو کریکه
راوړم تا له د ټولو عربانو کرکه!

اربابه!
شعر او غزل دې
که خوښ نه وي
نو جلاد ته بیا ووایه
پرېږده پرېږده،
چې آزاد وغاپم.

وايي «ترهه گر» يې...!!

موږ په «ترهه ګرۍ» تورنوي
که د ګل له بويه دفاع وکړو
که د ښځې له خوشبويه دفاع وکړو
که د يوې بې ګناه قصيدې دفاع وکړو
که دفاع وکړو:
له شنه اسمانه
له هغه هېواده،
چې څه ندي په کې پاتې
نه اوبه، نه هوا
نه کېږدۍ، نه اوښ
نه يوه توره قهوه...

موږ په «ترهه ګرۍ» تورنوي
که په مېړانه دفاع وکړو:
د **بلقيس** له زلفانو

د **میسون** له لبانو
له **هنده**
له **رغده**
له **لبنی**
له **ربابه**
که دفاع وکړو
د الهام په بڼه،
چې راوربړي له بڼو
د رانجو له بارانه!

له ما سره به هېڅکله و نه مومئ
محرمانه شعرونه
محرمانه ژبه
یا محرمانه کتابونه،
چې تر شا د دروازې یې بندیوان کړم!
ان یوه قصیده نلرم،
چې وي روانه محجوبه
په واټونو کې...

موږ په «ترهه گرۍ» تورنوي
که د خپل هېواد له پاتې شونو ولیکو

ناتوانه، شبندلي، ړنگېدلي
چې غړي يې وروست، پاشېدلي
له هغه هېواده چې پېژاند لټوي
له هغه ملته چې نوم نلري
له هغه هېواده،
چې له تېرو بډايه شعرونو يې پاتې نور څه نه دي
له **خنساء*** قصيدو پرته
له هغه هېواده،
چې د اسمان په لمن يې
سره، شنه يا زېړه آزادي پاتې نه ده...
له هغه هېواده،
چې ورځپاڼو پېربېدو ته مو پرېږدي
خو خبرو اورېدو ته مو نه پرېږدی....
له هغه هېواده،
چې پر ټولو مرغيو يې
د تل لپاره د چغېدو بندېز لګول شوی

---

* خنساء، چې اصلي نوم يې تماضر بنت عمروالسلميه و، له اسلام څخه دمخه يوه مشهوره شاعره وه. هغه د خپل ورونو صخر او معاويه لپاره چې له اسلام له عصره وړاندې ووژل شول، د مرثيه ويلو لپاره پېژندل کېږي. د هغه په قصيدو کې تر ډېره د خپلو ورونو زوړتيا او وير او خپګان بيان شوی دی. پ.ژ.

له هغه هېواده،

چې لیکوالان یې

له ډېره ډاره

عادت شوي،

چې پر هوا لیکل وکړي!!

له هغه هېواده ،

چې حال یې، احوال یې

زما د وطن د شعر له احواله څه توپیر نلري:

خوشې شوې ویناوې

بی مانا خبرې

وارداتی کلام

غیر عربي بڼه

غیر عربي ژبه،

چې نه پیل لري نه پای

نه له خلکو سره اړیکه

نه له ځمکې سره

نه د ستونزو د بشر سره!

له هغه هېواده،

چې درومي مذاکراتو ته د سولې

له مېړانې تش
پښې يېله!

له هغه هېواده،
چې سړيو يې له ډاره
ځانونه لامده کړي!
او له مېرمنو پرته څوک ورپاتې نه دي!
څوک پاتې نه دي،
چې هغو ته **نه** ووايي،
چې په ګونډو شول
او زموږ له کورونو، ډوډۍ او غوړو
او له ځلانده تاريخ نه يې
هتمی راته جوړه کړې.

موږ ته داسې شعر راپاتې نه دی،
چې خپل عفت يې بړستن کې د سلطان
له لاسه ورکړی نه وي!

موږ په سپکېدو يوو روږدي شوي
خو له هغه انسانه به څه شي پاتې،
چې په سپکو سپکېدلو شي عادت ؟!

لټوو موږ د تاريخ په کتابو کې
اسامه بن منقذ
عقبه بن نافع
عمر او **حمزه**
او **خالد،** چې د شام په لوري درومي...
په ملي ړوندتيا يوو اخته شوي ؟!
يا له کورمالۍ څخه کړېږو؟!

موږ په «ترهه ګرۍ» تورنوي
که تر اسراييلي بېلدوزرو لاندې،
چې مو خاوره اړوي راوړي
تاريخ مو اړوي راړوي
انجيل مو اړوي راړوي
قرآن مو اړوي راړوي
خاوره د پيغمبرانو مو اړوي راړوي،
ونه غواړو شوو مړه

که ګناه مو دا وي
نو بيا څومره ښايسته ده «ترهګري»!

موږ په «ترهه ګرۍ» تورنوي
که د مغولانو، یهودیانو* او بربرو په لاسونو
ونه غواړو شوو نابود
که د **امنیت شورا** شیشې،
چې لوي امپراتور ورباندې خیټه اچولې
پر کاڼو ولو!
موږ په «ترهه ګرۍ» تورنوي
که له لېوه سره مذاکرې ته غاړه کېنږدو
او امریکې ته
دې بې فرهنګې ته
د بشر د کلتور په وړاندې
له دې بې تمدنې سره
د نني تمدنونو په وړاندې
د مرستې لاس ورنکړو!
امریکا هغه ستره ودانۍ ده،
چې دېوال نلري!

---

*نزار قباني، په ځینو شعرونو کې په مستقیمه توګه پر یهودانو برید کړی او ان ویلي که چېرې هیتلر له یهودانو بې غمه کړي وای، نو فلسطین به له داسې ربړې سره مخ نه وی. د نزار قباني دا ډول دریځ سم نه دی، ځکه ستمګران هېڅکله د خپلو ولسونو استازي کېدای نشي. که چېرې ونکړای شو د ولس او دولتونو، د ولس او واکمنو ستمګرو طبقو تر منځ توپیر وکړو، نو دریځ مو غیر واقعي او ارتجاعي لور نیسي. پ.ژ.

مور په «ترهه ګرۍ» تورنوي
که له هغې زمانې سره مخالفت وکړو،
چې په کې شوې،
مغروره،
شتمنه
ځواکمنه امریکا
د عبري ژبې رسمي ژباړونکې!

مور په «ترهه ګرۍ» تورنوي
که د **قدس** او **الخیل**
یا د **غزې** او **ناصرې**
پر مخونو ګلونه وشیندو
که ویسو اوبه
محاصرې ته!
که ویسو ډوډۍ
محاصرې ته!

مور په «ترهه ګرۍ» تورنوي
که غبر کړو پورته
د پرګنو ضد مشرانو په وړاندې
د هغوې په وړاندې،

چې زینونه یې بدل کړل
او پر وحدتپالنې یې
غوره کړه
دلالي!

موږ په «ترهه ګرۍ» تورنوي
وایي د «ترهه ګرۍ» کوئ ننګه،
که د فرهنګ دنده خپله کړو
که د فقهې او سیاست کتابونه ولولو
که خپل لوی خدای یاد کړو
که د «فاتحې»سورت تلاوت کړو
که د جمعې خطبې ته غوږ شو

موږ په «ترهه ګرۍ» تورنوي
که له خپلې خاورې دفاع وکړو
که د خپلې خاورې له ستروالي....
که پاڅون وکړو
پر خلکو د تېري په وړاندې
پر ځان د تېري په وړاندې...
که راپورته په ملاتړ شو
د واټ د خرما په وروستیو ونو

په ملاتړ د اسمان د وروستيو ستورو
په ملاتړ د خپلو نومونو د وروستيو تورو
په ملاتړ د خپلې مور د تې
د وروستيو شيدو د څاڅکو...
که ګناه مو دا وي
نو بيا څومره ښايسته ده «ترهګري»!

له «ترهه ګرۍ» سره موافق يم
که ژغورلاې مې شي
له هغو کډوالو،
چې له روسيې
له رومانيا
له مجارستان
او
له لهستانه
راغلي
او په فلسطين کې يې
زموږ پر اوږو پښې ايښي
راغلي،
چې د قدس منارې
د الاقصی جومات دروازې

ډبرلیکنې او ګنبدونه رانه غلا کړي.

له «ترهه ګرۍ» سره موافق یم
که وکړای شي مسیح
د مرګ او ویجاړنې له سفیرانو
آزاد کړي
مقدسه مریم او مقدس ښار
آزاد کړي.

تر پرونه،
د خپلو ټاټوبو په واټو کې زموږ خلک
لکه اسونو شنېدل
څپاند وو د صلابت د نهر په شان ډګرونه
خو له **اوسلو** تړون وروسته
نور مو په خولو کې غاښونه نشته!
بدل شوي په ړانده ملت یوو؟!
بدل شوي په ګونګي ملت یوو؟!

له «ترهه ګرۍ» سره موافق یم
که له طاغوت او طاغوتیانو
ژغورلای ملت شي

او د انسان له وحشته
ژغورلای انسان شي.

له «ترهه گرۍ» سره موافق یم
که له یهود امپراتوره مې ژغوری شي
که له رومي امپراتوره مې ژغوری شي.

له «ترهه گرۍ» سره موافق یم
تر هغو،
چې نوې نړۍ
په «عدل» او «انصاف»
د امریکې او اسرائیل په منځ کې وېشل شوې!

له «ترهه گرۍ» سره موافق یم
له ټولو شعرونو سره
له ټولو نثرونو سره
له ټولو غابښونو سره،
چې په خوله یې لرم
تر هغو موافق یم،
چې نوې نړۍ
دربست د قصاب په واک کې وي!

له «ترهه گرۍ» سره موافق یم
تر هغو،
چې نوې نړۍ
موږ د لېوانو په کتار کې
طبقه بندي کوي!

له «ترهه گرۍ» سره موافق یم
تر هغو،
چې امریکایي سنا
د نورو کړنې ارزوي
جایزې ټاکي
جزا ټاکي!

له «ترهه گرۍ» سره موافق یم
تر هغو،
چې نوې نړۍ
په خپل ذات کې د عربو له بویه
وي بېزاره

له «ترهه گرۍ» سره موافق یم
تر هغو،

چې نوې نړۍ

زما د ماشومان سرونه پرې کوي

او خپلو سپو مخې ته يې اچوي

نو بيا څه کېږم:

له «ترهه ګرۍ» سره موافق يم...

له «ترهه ګرۍ» سره موافق يم...

له «ترهه ګرۍ» سره موافق يم!

شعر پوښتنه کوي

زښت يمه خوشاله،
چې شعرونو مې ډارولي ياست
سره له ټولو جلادانو،
چې سرونه پرې کوينه!
ډېر نېکمرغه يم،
چې رپېږئ
د رنګ له يوه څاڅکي
د کاغذ د خش خش له آوازه!

ای واکمنه،
چې له ترانې
له کليمې
له نوپنځانده شاعره وېرېږې
ای واکمنه،
پر خپل حکومت چې ډارېږې

د گلونو له وږمې
د زردالانو له بویه ډارېږی
ای واکمنه،
چې وسله والو ځواکونو ته فرمان ورکوی،
چې شوق زنداني کړي.

خوشالېږم،
کله چې دروازې تړئ
او سپي خوشې کوئ
په خپلو ښځو ډارېږئ،
چې د میني پاچایانو په لومه کې گیرې نشي

خوشالېږم،
چې کتابونه مې قتل عاموئ
شعرونه مې ذبحه کوئ
خو جسد به مې یوه ورځې
په داسې بارگاه شي بدله،
چې د زیارت په موخه
میینان به ورله درومي.

هېڅوک هم نشته،
چې آسونه ایسار له شنېدلو کړي
او مرغۍ بندې
د نویو ټاټوبو له موندلو کړي
په دې سیالۍ کې به یوازې
بریالۍ
کلیمې شي
تاسې به لیکوال ووژنئ
خو لیکل وژلی نشئ
سندرغاړی به ووژنئ
خو آواز وژلی نشئ.

نهه نوي ښځې مو
په یوې کوټې کې
په یوه حرمسرای کې
راغونډې کړي
هر څه برابر:
نکاح خط
طلاق خط
په جامونو کې شراب
سرې سترګې

د نغري په شان!
خو د اخلاقي ارزښتونو د ساتنې په پار
مو تل دي منعه کړي زما اشعار!!!

نو بیا په تمه واوسئ،
چې بې خبره راځم
لکه **مهدی**
یا هم د **بُراق** په شان
سترګې په لار راله واوسئ،
چې د پېژندو مې اړتیا نشته
خلک به کړي ځوړند
د پاچا د عکسو پر ځای
په دېوالو
زما عکسونه.

راته منتظر واوسئ
ای دلالانو،
چې ودان کړي مو د تېلو له پیسو
د نفاق دي اهرمونه
زموږ شعر او نثر مو کړ بدل
د ارتزاق دي دکانونه!

سترگې په لار راله واوسئ،
چې شعر تل:
د ولسونو د تندیو له خولو
د ډوډۍ له بڅرو
د ځپلو له ګړنګونو
او له ژورو راپورته شویو زلزلو نه
د بهر په لور پنځول کېږي.

ڨومره هم،
چې دېوالونه لوړ کړئ
خو لمر به نشئ کړلئ منعه
له څرېکېدو!

مینه او تېل

۱

ته به څه وختې پوهېږې؟
ته به څه وختې پوهېږې؟
راله ووایه ښاغلیه؟
زه د هغو جینکو په کتار کې نه یم،
چې ستا محبوبې دي
نه ښځینه فتحه یم،
چې ورسیوا مې کړې
پر خپلو فتحوحاتو
زه کومه شمېره نه یم،
چې ورزیاته مې کړې
په شته شمېرو
خپلو دوسیو کې
ته به څه وختې پوهېږې؟

۲

ته به څه وختې پوهېږې؟

ای اوښه،

چې بیدیا کې لا تر اوسه ستا په پزه

چا اوسار تړلی نه دی

ای،

چې لاسونه او څېره دې

تل د خیرو او تناکو لاندې پټ دي

ته به څه وختې پوهېږې؟

چې زه به نور ستا په لاسو کې

د سگرټو ایره نه یم

ته به څه وختې پوهېږې؟

چې پر بالښت به دې

له زرگونو سرونو یو سر نه یم

ته به څه وختې پوهېږې؟

چې زه به ستا د لیلام

مجسمه نه یم

ته به څه وختې پوهېږې؟

چې پر سینه مې

به ستا نوکارې نه وي...

ته به څه وختې پوهېږې؟

۳

ته به څه وختې پوهېږې؟
چې ما به نشې کړای بې حسه
نه امارت به دې وکړای شي ما بې سده
ته به څه وختې پوهېږې؟
چې ته به سره له خپلو تېلو
سره له ټولو امتیازاتو
سره له هغو تېلو،
همرنګه ستا د چېنې
سره له هغه بې شمېره موټرو،
چې بې شمېره معشوقو له ډالۍ دي
د نړۍ ښښتن نشې.

څه شول ستا هغه مشهوره د اوښانو بازارونه؟
څه شول ستا پر لاسو هغه خالونه؟
څه شول ستا د کېږدۍ سوري؟
څه شول ستا د پښو د تل چاودونه؟
څه شول ای منفعله؟
څو شول ای د خواهشاتو مریيه؟

اوس ستا ده د صفتونه شرحه
معشوقه بازي
اوس لس هاو ښځې سر پر سر
د لذت پر برېستن انباروې
د یوه مړه حیوان جسد په شان
ښځې له خپل دیوال راځړوې
ته به څه وختې پوهېږې؟

۴

ای خېټو
ته به څه وختې پوهېږې؟
هغه نه یم،
چې له اوره دې وډارېږم
ستا د جنت لېواله شمه
ستا له هغو سرو زرو،
چې په لاسو یې لرې
زما ارزښتمن عزت ډېر لوړ دی
زما د فکر فضا ده
ستا د فکر له فضا ډېره لېرې
ای،
چې خانواکې دې

په سلول سلول کې جرړې وهلي

ای،

بیدیا هم

له دې

چې تا ته منسوبه شوې

ډېره سخته شرمنده ده

ته به څه وختې پوهېږې؟

۵

ای،

د تېلو امیره

د خپلو هوسونو په چقړو کې ورغړه

ورغړه، لکه پر کاشیانو چې رغړېږي

ورغړه د ګمراهۍ په لوګیو کې ورغړه

ته تېل لرې، تېل

د خپلو معشوقو پر پښو یې ومښه

هغو نایټ کلبونو،

چې پاریس کې دې لیدلي

ترحم یې ستا په ذات کې وواژه

مهرباني او مېړانه یې ووژله

د بدلمنې یوې ښځې په پښو کې

خپل غچ دې تر خاورې لاندې ښخ کړ
په وړيا دې ورکړ **قدس**
په وړيا دې هم ورکړ خدای
په وړيا دې ورکړې لا د خپلو مړو ايرې...
تا له سره دي هېر کړي،
چې اسرائيلو په جګړه کې
څومره جنينونه په خاوره ولېدل
تا خو له سره دي هېر کړي،
چې څومره ودانۍ ړنګې پر سرو شوې
تا خو له سره دي هېر کړي،
چې څومره قرآنونه په اور کې سوځېدلي
تا خو له سره دي هېر کړي،
چې دوی خپله جنډه
د هېواد د څيرې بيرغ پر ځای ورپوله
تا خو له سره دي هېر کړي،
چې په **حيفا** او په **يافا** او **بئرالسبع** کې
هره ونه شوه خلکو له صليب
هغو خلکو لپاره،
چې تا له سره هېره کړي،
چې ستا له نسله وو
قدس، اوس په وينو ډوب

خو ته ډوب په شهوتونو کې
داسې آرامه ته بیده یې
ګنې دې ناورین له تا سره
کوم تړاو هم نه لرو
ته به څه وختې پوهېږې؟
څه وخت به دې ذات کې
انسان راویښېږي؟

له شعره څه ګټه؟

له شعره څه ګټه
که ونکړای شي،
پاڅون اعلام کړي؟
که ونکړای شي،
زورواکان له منځه ويسي؟

له شعر څه ګټه
که ونکړای شي،
اورشيندونکي
بلوا ته ولسموي،
کله چې اړتيا ورله لرو؟

د شعر څه ګټه،
که تاجونه،
د دې نړۍ د ځواکمنو شاهانو
له سرونو وانخلي؟

ډبر ویشتونکي ماشومان

نرۍ ده حیرانه،
سره له دې،
چې لاسو کې یې یوازې دي ډبرې
خو ډېوه یې ده روښانه تروږمۍ کې
زېرې ورکړی
مقاومت یې کړی
منفجر د بم په شان دي
شهیدان دي
خو موږه د قطبي یږو په شان
- چې د تودخې وړاندې یې پوستکي،
مصونیت موندلی وي -
لا کنګل یوو.

زموږ پر ځای وجنګېدل،
تر هغو چې په خاورو ولوېدل
خو موږ بېغمه ناست قهوه خانو کې
قهوه مو څښله په مزه مزه

دا يو لالهانده سوداګرۍ کې
دا بل کړي،
د نورو يو ميليارد ډالرو لټه
بل د ځلورم واده او د مرمرينو سينو په هڅه
يو په لندن کې،
ګرځي اسمانڅکو ماڼيو پسې
بل سرګردانه د وسلو سوداګرۍ پسې
يو په ډيسکو کې له خپل سياله غچ اخلي
بل د پوځ او حکومت
د تاج او تخت په لټه.

آه...
ای د خيانتونو نسله
ای د پيسه پالنې نسله
ای وزګاره نسله
ای هرځايي نسله
که تاريخ څومره هم پڅ درومي
يو ورځ به ډېر ويشتونکي ماشومان
په تا
غوبل
جوړ کړي.

ستاسې په هېواد کې ولې څوک نه خاندي؟

گرانه ملگريه!
چې په سترگو دې
تراژيدي، وير او غربت لولم
موږ يوو هغه خلک،
چې په ښادۍ نه پوهېږو!
ماشومانو مو لا
د بوډۍ ټال نه دی ليدلی
دلته هغه هېواد دی،
چې خپلې دروازې دي تړلي
اند او احساس يې لغوه کړي!
هغه هېواد،
چې په کوترو ډزې کوي
په وريځو، جرسونو ډزې کوي
دلته مارغه د الوتلو پروا نلري
او شاعر
د شعر له ويلو ډار نلري!

دلته هغه هېواد دی،
چې د تللو لپاره لار نلري
ان مچ له الوتلو ډارېږي
او د شعر شپه نه جوړېږي!

دلته هغه هېواد دی،
چې نیمایي یې دی پنډغالی
نیمایي نور یې ساتونکي
د یو او بل له مېرمنو سره
مړو دی واده کړی
مالومه نه ده
خلک یې چېرې تلي!

فرانسوی زېړسرې سېلانۍ راته وایي
ستاسې هېواد تر ټولو ښایسته هېواد دی،
چې تر اوسه ما لیدلی
دلته،
باران خاندي
ګلان خاندي
الوچې او انار خاندي
یاسمن ګلونه

راځوړند له دېوالونو
خو ستاسې په هېواد کې
بیا ولې څوک نه خاندي؟!

پوښتنه

ما مه پوښته،
چې څنګه یم؟
که په رښتیا یم درله ګران...
ما وپوښته
ګوتې دې څنګه دي؟

د مني مارغان راته ګران دي

خوښېږې مې
کله
ناکله
د ورځې لخوا ورک شم
په شان د مني د مارغانو
یو وطن وموممم:
نوې وطن
پرته له ټاټوبه
پرته له خدايه،
چې ومې نه ځاري
داسې ټاټوبی،
چې له ما سره
دښمني ونکړي.

غواړم وتښتم
له خپل پوستکي
له خپل آوازه
له خپلې ژبې
غواړم وتښتم
د باغونو د ورېمې په شان
غواړم وتښتم
له خپل سيورې
له خپلې نښې
غواړم وتښتم
د خرافاتو او مارانو له ختيځه
له خلفاؤو
له پاچايانو.

غواړم مينه وکړم
د مني د مارغانو په شان
ای د چړو
ای د زندۍ ختيځه
ای اميرانو
ای پاچايانو
غواړم مينه وکړم

د مني د مارغانو په شان

ای د چړو،
ای د زندۍ ختيځه
ای اميرانو
ای پاچايانو
غواړم مينه وکړم
د مني د مارغانو په شان.

ورځ به شي!

ورځ به شي
ته به راته پکې ګرانه يې
ورځ به شي
اندېښنه مه کوه،
چې پسرلی دی خندېدلی
وېرجنه مه اوسه
که باران دی ودرېدلی
هرومرو به رنګ بدل شي د اسمان
سپوږمۍ به راستانه شي
خپل مدار ته
ورځ به شي
بيا به ورځ شي!
هغه ورځ به پوه شم،
چې تمدن ولې ښځينه دی
شعر ولې ښځينه دی

عاشقانه لیکونه ولې ښځینه دي
ښځې کله چې مینېږي
ولې
په مرغۍ
په رڼا
په اور
بدلېږي!

ورځ به شي
د بدویت جامې ګوځارم،
چې دې خبرو اترو آر زده کړم!

ورځ به شي
هغه ورځ
زه د خپل انحطاط دوره خوشې کووم
تا ته ښکلي کلیمات لیکم
د کلیمو له بریدونو تېرېږم
د کلام شیشه ماتوم!

ورځ به شي
هغه ورځ مې احساسات رهبري کوومه

د غرور سر مې پرې کوومه
د قبیله ای تعصب میراث مې
له دننه پرېمنځمه
او د پاچایانو پر ضد
راپاڅېږم.

ورځ به شي
سرتېري مې رخصتوم
آسونه مې خوشې کووم
فتوحاتو ته مې د پای ټکی ږدم
او خلکو ته اعلامووم:
ستا د سترګو ساحل ته رسېدل
ده بریا
له ټولو
ستره!

د بلقیس* په ویښتو کې دولس سره ګلان

۱

هغه پوهېده، چې ما به ووژني
زه پوهېدم، چې هغه به ووژل شي
وړاندوینې،
دواړه سمې وختلې
هغه لکه پتنګې
د جهالت د پېر پر ویجاړو ولېده
او زه د هغه عصر د غابښو تر مینځ
چې شعر
د ښځې سترګې
او سور ګل د آزادۍ
له ستونې تېروي
دړې وړې شوم.

---

*بلقیس الراوي د نزار قباني مېرمن وه. هغه د ۱۹۸۱ کال د دسمبر د پنځلسمې نیټې په انتحاري برید کې، چې په بیروت کې د عراق پر سفارت تر سره شو، له ٦١ نورو کسانو سره ووژل شوه. دا برید الدعوه اسلامي ډلې، چې د ایران د آخوندي رژیم ننګه یې له ځان سره لرله ، تر سره کړ. پ.ژ

۲

پوهېدم،

چې هغه به ووژل شي

هغه،

د خچنتیا په پېر کې ښایسته وه

د کرغېړنتیا په پېر کې رڼه وه

د انسان وژونکو په پېر کې

یوه انسانه

د شینکۍ په مینځ کې نایابه لعله

د بې شمېره مصنوعي ښځو په مینځ کې

یوه اصیله!

۳

پوهېدم،

چې هغه به ووژل شي

ځکه روښانه یې وې سترګې

د یاقوت د دوه سیندونو په څېر

ویښته یې اوږده

د بغداد د شپو په څېر

دې ټاټوبي

دې ټولې زرغونتیا

د زرګونو خرماوو انځورونو
د بلقیس په لېمو کې
تاب
رانه وړ.

۴

پوهېدم;
چې هغه به ووژل شي
ځکه،
چې د غرور لورښود يې
د ټاپووزمې له لورښوده خورا لوی و
پرتم،
پرې نه ښوده،
چې د انحطاط په پېر کې ژوند وکړي
ځلانده اروا يې پرې نه ښوده،
چې په ترږمو کې ژوند وکړي.

۵

هسک غرور
نړۍ ورله کوچنې کړې وه
بکس يې وتاړه

ورو ورو
د پښو د ګوتو په څوکو،
بې له کومې خبرې
نڅۍ یې پرېښوده.

٦

له دې، نه ډارېده
چې مورنۍ ټاټوبۍ یې ووژني
ډار یې دا و،
چې مورنۍ ټاټوبۍ به یې ځان ووژني!

٧

د شعر د بډایه ورېځو په څېر
زما پر کتابچو یې وبهول:
شراب
ګبین
توتکۍ
سره یاقوت
زما پر احساس یې وشیندل:
بادبانونه
مرغان

او له نهیلۍ ډکې شپې...

له تللو وروسته یې
د اوبو پېر پای ته ورسېده
او د تندې پېر پیل شو.

۸

تل مې د تللو په حال احساسوله
په سترګو کې یې بادبانونه
تل چمتو د تګ په حال کې
پر بڼو یې متحرکه الوتکه
د هسکېدلو په حال کې
په لاسي بکس کې یې
زموږ د واده په لومړنۍ ورځ
یو پاسپورت
د الوتکې ټکټ
او د هغو ټاټوبو ویزې،
چې هېڅکله یې لیدلي نه وو
یو وخت مې وپوښته،
دا ټول کاغذونه
ولې په بکس کې ساتې؟

ويې ويل:
له سرې زرغونې څخه مې
د ليدلو وخت اخيستی.

۹

کله چې د هغې بکس يې
ويجاړيو له مينځه راکړ
ما يې
پاسپورت
د الوتکې ټکټ
او ويزې وليدلې
پوه شوم،
چې ما له بلقيس الراوي سره واده کړی نه و
زه د سرې زرغونې مېړه وم...

۱۰

کله چې ښايسته ښځه مري
د ځمکې تعادل له لاسه ځي
سپوږمۍ سل کلن عمومي وير اعلاموي
او شعر
بې کاره کېږي!

۱۱

بلقیس الراوي

بلقیس الراوي

بلقیس الراوي

د هغې د نوم آهنګ و په ما ګران

په کراتو مې د شونډې پر سر تکراراوه

د هغې د نامه په څنګ کې

غبرګولو د خپل نوم

سخت ډارولم

لکه د رڼې ویالې خړول

یا د یوه ښایسته سمفوني ګډوډېدل.

۱۲

دې مېرمن

نباید ډېر ژوند کړی وای

دې پخپله

هم نه غوښتل

هغه وه،

د شمعې د یوې لمبې په څېر

د بلینډې د یوې شغلې په څېر

د شاعرانه يوې شېبې په خیر،
چې د وروستۍ کرښې د مخه
انفجار کوي....

یوازې مینه بریالۍ ده

سره له دې،
چې برېکۍ زما په سترګو کې
ځګېږي
سره له دې،
چې غم ستا په سترګو کې
بیدېږي
سره له دې،
چې دې روزګار کې
پر ښکلا کوي ډزې
هر څېرې چې وي
پر عدالت غوښتلو کوي ډزې
هر څېرې چې وي
پر اند کوي ډزې
هر څېرې چې وي
خو زه وایم:
یوازې مینه بریالۍ ده

يوازې مينه بريالۍ ده
په زړهاو ځله وايم:
يوازې مينه بريالۍ ده

د وچېدلو، مړاوېدلو په وړاندې
هېڅ پناه او پټنځای نشته
له مهربانۍ ونې پرته

سره له دې ړنګېدلي دورانه
سره له دې دورانه،
چې ليکوالي وژني
ليکوالان وژني
او
پر کوترو
پر سرو ګلونو
پر بوټو ډزې کوي
او ښايسته شعرونه
د سپيو په هډېره کې ښخوي
خو زه وايم:
يوازې فکر بريالی دی
يوازې فکر بريالی دی

په زرهاو ځله وایم:
یوازې فکر بریالی دی

ښایسته خبره هېڅکله نه مري
نه په کومه توره
نه په کوم زندان
نه په کوم دوران

ګرانې!
له هغو ټولو کسانو سره سره،
چې ستا سترګې یې محاصره کړي
زرغونتیا سېزي
ونې سېزي
له هغو ټولو کسانو سره سره،
چې ښکلې معشوقې یې بندي کړي
خو زه وایم:
یوازې سور ګل بریالی دی
یوازې سور ګل بریالی دی

ګرانې!
له هغو ټولو وچېدلو سره سره،

چې اروا کې مو دي
له هغو ټولو مړاوېدلو سره سره،
چې اروا کې مو دي
د وریځو د کموالي سره سره
د باران د کموالي سره سره
یوازې اوبه بریالې دي
یوازې غوټۍ بریالې دي
له هغې ټولې شپې سره سره،
چې سترګې یې را درنې کړي
بې له شکه
ورځ بریالۍ ده.

په داسې روزګار کې،
چې زړه په لرګین لوښي بدل شوی
په کې شعر په لرګین قالب اوښتی
د بې مینې
د بې هیلې
او د بې سیندې
په روزګار کې
د پاڼو
د قلمونو

دکتابونو د استعفی په روزگار کې
خو زه وایم:
یوازې سینه بریالۍ ده
یوازې سینه بریالۍ ده
په زرهاو ځله وایم:
یوازې سینه بریالۍ ده

د تېلو او ګازو له دوران وروسته
بې له شکه،
طلا بریالۍ ده

سره له دې روزګاره،
چې په کړاونو
په اپینو
په اعتیاد کې
ډوب شوی
سره له دې دورانه،
چې انځور نور د خوښې وړ نه دی
تابلو څوک نه خوښوي
عطرونه د چا خوښ نه دي
رنګونه د چا خوښ نه دي

سره له دې دورانه،

چې له خدای پرستۍ تښتي

د شيطان پرستۍ په لور

سره له هغو کسانو،

چې ژوندون يې راتالا کړ

له جيبه يې رانه وطن تالا کړ

له زرګونو جاسوسانو سره سره،

چې په دېوالونو مهندسانو

طرحه کړي

ځای پر ځای کړي

له زرګونو راپورونو سره سره،

چې موږکان يې موږکانو ته ليکي

خو زه وايم:

يوازې ولس بريالی دی

يوازې ولس بريالی دی

په زرهاو ځله وايم:

يوازې ولس بريالی دی

ولس برخليک جوړوي

ولس

پوه

بريال دی!

بیروت سوځي او ته راته ګرانه یې

۱
کله چې بیروت سوزېده
او اور وژونکو یې سره کالي
وېنځل
او هڅه یې کوله،
چې پر کتارو ناستې مرغۍ آزادې کړي
ما په واټونو کې پښې ییله
په سوزونکو اورونو
په رنګو ستنو
د شیشو پر ماتو ټوټو
منډه وهله
په داسې یو حالت کې،
د لمبو په نڅا کې
ستا څېره مې،
چې د بندي کوترې په شان وه،
لټوله

په هره بيه مې غوښتل
بل بيروت وژغورم
هغه بيروت،
چې يوازې ستا مال و
زما مال و...
هماغه بيروت،
چې ته او زه يې
په يوه وخت وزېږولو
او له يوه تي يې شيدې راکړې
هغه بيروت،
چې مور يې **يدريا** ښوونځي ته ولېږولو
او هلته مو له کوچنيو کبانو
د سفر لمړي درسونه
د مينې لمړي درسونه
زده کړل
هماغه بيروت،
چې د ښوونځي په بکسو کې
مو له ځان سره وړو
د ډوډۍ په قطرو کې
د کونځلو په خوږو کې

هماغه بیروت،
چې د جوارو په بوتلو کې مو اېښود
هماغه،
چې د عشق بازۍ
په لویو شپېو کې مو
ستا بیروت
زما بیروت
نوماوه.

۲

کله،
چې وطن له وطنه تښتېده
او ماشومان د بیروت نړیوال هوايي ډګر کې
د خپلو لوبو پر شیانو وو بیده
کله،
چې پلرونو د اوښکو
ډک بکسونه وزنول
او مجبور وو،
هر اضافي کیلو اوښکو
او
هر اضافي کیلو غم لپاره

جريمه ورکړي

کله،

چې وطن لاسونه پر څېره

کېښودل او ژړل یې

او د مني وريځې

چې د یونان له ټاپوګانو

راتللې

چې لبنان ساحلونو ته نژدې شي

د **قناصه** د مردکيو د لګېدلو له ډاره

ډارېدلې

کله،

چې واټو کې څراغونه

له ډاره رپېدل

او د کلکو قهوه خانو

سايبانونه

خورېدل راخورېدل

او سهارنيو مرغانو

خپل بچي پر څانګونو ايښودل

کوچېدل

کله،

چې وطن

وطن

ټوټې ټوټې کولو
زه له جنایته ځوسوه متره لیرې
قاتلان مې لیدل
دوی له بیروت سره
د یوې مینځې په شان جماع کوله:
وار په وار
یو په یو
د قبیله ای تړون له مخې
د قومي امتیازاتو له مخې
د پوځي درجو له مخې

زه یوازینی شاهد نه وم،
چې زرګونه ځلانده چاړې مې
د لمر د رڼا لاندې کتلې
او زرګونه مزدوران مې کتل،
چې د هغې مېرمن د جسده ګردچاپېره،
چې سوزېدله
مستې مستانه نڅېدل

خو زه یوازینی شاعر وم،
چې پوه شو

ولې د بيروت د سيند نوم
له سپينه
په سره سيند باندې بدل شو.

۳

کله،
چې بيروت سوزېده
او هر څوک وو په دې فکر،
چې پاتې شخصي شتمني وژغوري
ناڅاپه راپه ياد شول،
چې ته لا هم زما معشوقه يې
ته مې هغه لويه شتمني يې
چې هېڅکله مې نه ده ښکاره کړې
او ناچار يم
که ژوند کومه چاره راپرې نه ږدي
خپل ګډ ميراث
خپله عاطفي شتمني وژغورم
په دې زړه پورې ښار کې،
چې يوه ورځ
رازداره صندوق و،
چې خپلې کوچنۍ

سپماوې مو په کې پټولې

پټې نقاشیانې

زما لپاره

ستا لپاره

پټ انځورونه،

چې هېڅکله چا لیدلي نه دي

د هغو شعرونه طرحې،

چې په پنسل مې درلیکلې

او هېڅوک ترې خبر نه دي

کتابونه

ډېر لیکنې

استوانې

د سرامیک قابونه

پستکارتونه

کیلي بندونه،

چې پرې د نړۍ په ټولو ژبو

لیکل شوي:

راته ګرانه یې!

سیمه ایزې نانځکې،

چې وې د مینې نښې

او تا له ځان سره

له یونانه، له بالکانه
له مراکشه، له فلورانسه
له سنګاپوره، له تایلنده
له شیرازه، له نینواه
له ازبکستانه
وې راوړې
له سرو وریښمو جوړ شال،
چې تا ته مې ډالۍ و
هغه ورځ چې له اسپانیا نه زه راستون شوم
او تا اچولی پر اوږ و
پوه شوم...
چې ولې **طارق بن زیاد**
اندلس ته د نوتلو لپاره جنګېده
پوه شوم،
چې زه جنګېدمه ولې
او لا هم جنګېږم،
چې ستا د سترګو د اوبو برید ته
ورکړل شي اجازه زما د بېریو
ننوتو ته

۴

بیروت،

چې کله د **بیزانسي** شمعدانیو په څېر

چې د طلا په اوبو ښکلې وې،

ړنګېدو

کله چې جوپه جوپه خلکو

خپل ویر په یو ډول تعبیراوه

خپلې اوښکې یې په یو ډول توېولې

زه د خپل خصوصي ویر په لټون وم

او هغه ښځه،

چې هېڅوک یې په شان نه وو

هغه ښار،

چې بېلګه یې نلرله

هغه شعرونه،

چې د سړیو د لیکنو تر منځ،

چې د میني په اړه یې لیکي

بې ساري وو

کله چې ښځو ویر

د هغو ټوکرو له ګزو سره مېچل،

چې سوزېدل

د خپلو لاسي بکسونو،

چېنو
او له غاړکۍ سره يې اټکلول
او په دې رويا وو،
چې خوندي يې له سوزېدو کړي
کله چې سړو خپل تاوان
د بانکي حسابونو له سپما سره محاسبه کول
زه وم ناست د ډبرې پر تختې،
چې وه د اوښکو د يوې څاڅکې په څېر
خپل تاوان مې شمېرو
د هغو قهوې د پيالو له شمېرو سره،
چې څښلې مې شواى
د هغو پوښتنو له شمېرو سره،
چې پوښتلې مې شواى
لاسونه به مې
ستا لاسو کې واى
که بيروت چېرې سوزېدلى نه واى.

۵

مهمه راته نه وه،
چې بيده وى
يا ويښه...

مهمه راته نه وه،
چې بشپړه بربنډه وی
که نیمه...
مهمه راته نه وه،
چې پوه شمه څوک دې
دی همخونې
یا څوک دې همبستر دی
ټولې دا خبرې وې وړې
خو لویه خبره
دا کشف و،
چې تل وې راته گرانه
ته تل د نیلوفر د گل په څېر
لامبوزنه زما د ذهن په اوبو کې
د گوتو تر منځه می زرغونېږی
د تاریخي کلیسا د ډبرو له منځه
د وښو د شنه کېدو په څېر
مهمه راته نه وه،
چې څوک اوس په تا گران دی
اوس په څه فکر کوی ته
په دې اړه کوو خبرې وروسته
اوسنی برخلیک جوړونکې خبره دا ده،

چې ته یې په ما گرانه

او

زه

ځان

د نړۍ تر ټولو دوو ښایسته یاسمن گلونو

ستا

او

بیروت

د ملاتړ مسوول گڼم.

٦

پر ما مه کوه نیوکه،

چې په زور او ناڅاپه

دې خونې ته شوم دننه

هر ډول جامې چې اغوستی شې

واغونده

ما مه پوښته چې ولې؟

هلته بهر سوزي بیروت

هلته بهر سوزی زموږ بیروت

ته سره له ټولې ناپوهۍ

سره له دې بې درناوۍ

لا هم يې په ما ګرانه

راغلی يمه ګوره،

چې د کوچنی پيشی په خير دې

پر اوږې راواړومه

د مرګ

اور

او

لېونتوب

له ببرې دې رابهر کړم

ځکه،

زه د ښکلو پيشوګانو

د ښکلو سترګو

د خپلو ښايسته ښارونو

د سوزېدلو مخالف يم!

اوربند

شعر کې
د اوربند
یا د اوړي رخصتي
یا ضروري رخصتي
او یا هم
د اداري رخصتي
په نامه
څه نشته
ډګر کې باید ووسئ حاضر
تر وروستي څاڅکي د وینو
یا دا،
چې په ګونډو شی
او
په خنده شې
له لوبې!

له کلیمې پرته

دلته پاتې نوره لاره چاره نشته
له کلیمې پرته
کومه سینه د شیدو د ورکړې نشته
له کلیمې پرته
کوم هېواد،
چې مې ملاتړ وکړي نشته
له کلیمې پرته
بله ښځه مې په تېره کې نشته
له کلیمې پرته!

د رسمولو درس

۱

زوي مې خپلې اوبرنگې رنگې راوړې،
زما مخې ته يې ږدي
رانه غواړي،
چې مرغۍ ورله رسم کړم
برس په خړ رنگ کې خړوبوم
مربعه انځورم
سره له يوه قلفه
سره له څو ميلو
زوي مې اريانتيا کې راته وايي:
دا خو زندان دی
پلاره!
مرغۍ نشې رسمولای؟
ورله وايم:
زويه!
وبخښه
د مرغيو بڼه مې تللې له ياده!

۲

زوي مې رنګې خپلې
زما مخې ته ږدي
رانه غواړي،
چې سيند رسم کړم
اخلمه پنسل
توره يوه دايره رسموم
راته وايي
دا خو توره يوه دايره ده
پلاره!
سيند نشې رسمولی ؟
لا نه پوهېږی،
چې د سيند رنګ شين دی؟
ورته وايم:
زويه!
د سيند رسمولو کې تکړه وم يو وختې
خو نن يې
د کب نيولو لومه
او جاله رانه اخيستې
شنه رنګ سره له خبرو

او د آزادۍ د ماهي له ښکاره یې
منعې کړی یم!

۳

زوي مې د رسامۍ کتابچه مخې ته ږدي
رانه غواړي،
چې رسم ورله یو وړی د غنم کړم
اخلمه قلم
یو ټوپک رسمومه
زوي راباندې وهي ملنډې،
چې د رسامۍ هنر کې یمه کمزورې
په حیرانۍ راته وایي:
پلاره!
نه پوهیږې،
چې د ټوپک او د غنمو د وږې څه توپیر دی؟
ورته وایم:
زویه!
پخوا مې د غنمو د وږي، ډوډۍ او گلانو شکلونه پیژندل
خو دې اوسپني پېر کې،
چې د ځنگل ونې هم
له وسلوالو سره یو شوي
گلونو پوځي جامې اغوستي

د وسلوال وږي په پېر کې
د وسلوالو مرغانو په پېر کې
د وسله واله دين په پېر کې
ډوډۍ نه پېرم،
مگر دا چې په کې ونه موندم يو ټوپک
گل له کروندې نه راشکومه،
مگر دا چې راته ونيسي مخې ته وسله
خپله
نه پېرم کتاب له کتابتونه،
مگر دا چې په منځ د گوتو کې مې شي
منفجر...

۴

زوې مې د کټ پر څنډه راته کښېني
رانه غواړي،
چې يو شعر ورله بيان کړم
يوه اوښکه شي راتويه پر بالښت
په حيرانۍ يې راځلي
راته وايي:
دا خو اوښکه ده پلار
نه شعر

ورله وایم:
زویه!
کله چې لوی شوی
او د عربي شعر دیوان دې ولوست
پوه به شی په دې،
چې اوښکه او شعر دي سره خویندې
او عربي شعر هم پرته له هغې اوښکې،
چې گوتو له مینځه راوځي
بل څه نه دي

۵

زوي مې پنسلونه او رنگې مخې ته ږدي
رانه غواړي،
چې وطن رسم کړم
برس مې رېپي په لاسو
اوښکې مې راتوییږي پر لېمو.

وطن

ته يې راته ګران،
چې له خدای،
له ځمکې،
له تاريخ،
له مهال سره
له اوبو،
له کروندې،
له خندانه ماشومانو سره
له ډوډۍ،
له سيند،
له صدف،
له بېړيو سره
د شپې له ستوري سره،
چې خپل بنګړي رابخښي ما ته
له شعر سره،

چې په کې یم مېشته
له ټپ سره،
چې په ما کې ژوند کوینه
اړیکه ولرم!

ته هغه وطن یې،
چې نورو له پېژاند وربخښی
پر چا چې نه یې ګران
بې وطنه دی هغه!

لیکم

لیکم،
چې شیان کړم منفجر
لیکل چاودنه ده
لیکم،
چې رڼا پر تروږمۍ کړمه بریاله
لیکم،
چې ما او شعر بریا ته ورسوم
لیکم،
چې د غنمو وږي یې ولولي
چې ونې یې ولولي
لیکم،
چې سور ګل ما وپېژني
چې ستوري، مرغۍ
پیشو، کب او صدف
ما وپېژني

ليکم،

چې نړۍ د هلاکو له غاښونو

د پوځیانو له حکومته

د لنډه غرو له لیونتوبه

آزاده کړم.

ليکم،

چې ښځې

د ستم له تورو تمبو

له مړو ښارونو

د مرييتوب له ولایتونو

له ستومانو ورځو

له سړخته

له تکراره

آزادې کړم.

ليکم،

چې کلیمې

له تفتیشه

د سپو له بویولو

او د سانسور له چړو
آزادي کړم.

لیکم،
هغه مېرمن،
په ما ګرانه مېرمن
له بې شعره
او بې میني ښاره
له ویره، له خپګانه
آزاده کړم
لیکم،
چې ترې جوړې کړم اوبلنې ورېځې

یوازې مېرمنې
یوازې لیکنې
موږ له مرګه ژغوري.

د شعر یاران

د اور یمه ونه
د هیلې یمه رویبار
د پنځوسو میلیونو
مینانو
ویاند
آرامېږي مې په غېږه کې
ویرجن
جوړوم ورله کله کوتره
کله هم د نهیلۍ یو بوټی
ملګرو
زه یم هغه ټپ،
چې یې و نه منله هېڅکله د چړې
واکمني!

د وير ماشومان

د وير داسې ماشومان شته،
چې لوی به شي…
د پاېنده درد داسې ماشومان شته،
چې لوی به شي…
هغوی،
چې وژل شوي فلسطين کې
داسې ماشومان لري،
چې لوی به شي…
د خاورو، د کوڅو، د دروازو
داسې ماشومان شته،
چې لوی به شي…
هغوی،
چې له دېرشو کلو راپدېخوا
د استنطاق په خونو کې
د پوليسو په حوزو کې

راغونډ شوي په زندانو کې
هغوی،
چې د اوښکو په څېر
شوي په سترګو کې راټولې
دا ټول
به هره شېبه
د فلسطين له دروازو شي رادننه!

راته گرانه يې!

کله چې مې درته وويل:
راته گرانه يې
پوهېدم،
چې قبيلې په وړاندې
کړی مې پاځون دی
او جرس د رسوايۍ مې دی وهلی
غوښتل مې،
چې ويجاړ د ستم پلاز کړم،
چې شنه شی ځنگلونه
لابهانده شي سيندونه
او د نړۍ ټول ماشومان آزاد
شينه

د وحشت د پېر پای ما غوښتلو
د وروستي واکمن مرگ ما غوښتلو!

ستا په گرانوالي مې غوښتل
د ټولو حرمسرايو دروازې ماتې کړمه
او د ښځو سينې
د سړيو له غاښو خلاصې کړمه!

کله مې چې وويلې تا ته،
چې ته يې راته گرانه
پوهېدم،
چې د هغه ښار لپاره
نوې الفبې ابداع کوومه،
چې څوک پکې لوستل کولای نشي
تش سالون ته لولم شعر
د هغه چا په جام کې
تويومه زه شراب،
چې څښلې يې نشي!

کله مې چې وويلې تا ته،
چې ته يې راته گرانه
پوهېدم،
چې تل به مې وحشيان
په سانگو زهرجنو

په غشو
په لیندو
څاري
ځړوي به مې عکسونه
په ټولو دېوالونو
باندې
وېشي به مې د ګوتو نښې
په ټولو پوستو
باندې
ستره جایزه به هغه ته رسوي،
چې وروړي مې سر
د لبناني مالتې په څېر يې
د ښار پر دروازې ځړندوي.

ستا نوم،
چې کله ما
د ګل پر پاڼو ولیکو
پوهېدم،
چې خلک
مخې ته مې درېږي
متقیان او لنډه غران

مخې ته مې درېږي
چا چې په ارث نه ده وړې مينه
مخې ته مې درېږي!

وروستی واکمن غواړم نابود کړم
ستا د مينی دولت جوړ کړم
پوهېږم،
چې دغه انقلاب کې
مرغۍ به وي يوازې
تر څنګ
زما!

نه مې شته کوهی د تېلو،
چې وويارمه وربانديې
معشوقې پکې ولامبوم
نه د **آقاخان** په څېر شتمن يم
نه د **اوناسيس** ټاپو،
چې په اندازه د سيند ده
زما ده.

زه شاعر يم

یوازینۍ شتمني مې
د شعرونو ټولګه
ستا ښایسته سترګې!
ښوونکی زه نه یم،
چې درزده کړمه مینه
نه کبان لري د زده کړې اړتیا
د لامبو لپاره
نه مرغان لري د زده کړې اړتیا
د الوتلو لپاره...
ولامبه
یوازې
والوزه
یوازې
مینه
کتاب نلري
لویو مینانو د نړۍ
لوستل کولای نشول

مېرمنې، د بورژواوو پېښې پرېږده
شه تېره **شپاړسم لويي** له پلازه
شه تېره له فرانسوي عطرو
د تمساح د پوټکي
جوړ شوی کنځول پرېږده
له ما سره
د آناناس او باران ټاپو ته راشه
سرې اوبه يې د سېزانده غونډيو
ستا د تن په څېر ګرمې
تودې
راژوندي يې کړي امونه
ستا د سينو يادونه
ای د شک او ډار مېرمنې
د **مکس فاکتور** او د **اليزابت آردن*** مېرمنې
متمدنه يې بې حده
د ميني ميز تر شا
له کاشوغې او پنجې سره کښېنې
خو زه صحرا کې زيږېدلی

* مکس فاکتور (Max Factor) د سينګاريزه لوازمو د توليد پخوانی او مشهور برنډ دی، چې په ۱۹۰۹ کال کې يې توليد پيل کړ.اليزابت آردن (Elizabeth Arden) د عطرو او سينګاريزه موادو امريکايي برنډ دی، چې په ۱۹۱۰ کال کې يې توليد پيل کړ. پ.ژ.

تنده د پېړيو مې پر شونډو
او سل ميليونه لمره
مې پراته تر کميس لاندې!
خپه کېږه ګوره مه،
مخالف چې دې د ډوډۍ
خوړولو له آدابو سره يمه
او د سپين دسترخان رومال
لېرې اچوم

وزيږېدم زه هغه ښار کې،
چې ګران نه وو پر چا ماشومان
وزيږېدم،
د هغو خلکو په منځ کې،
چې د انسان په بې ګناهۍ
اعتراف نه کوي!
د هغو خلکو په منځ کې،
چې هېڅکله يې
د ګل ځانګه
او د شعر کتاب
نه دی پېرلی
له ميني

له عاطفې
بې خبره
خلک!

وزیږېدم په هغه ښار کې،
چې دېوالونه یې یخ دي
خلکی شیشې خوري
او مري یې ماشومان په یخنۍ کې!

نه له چا بخښنه غواړم
نه مدافع وکیل غواړم،
چې مې وژغوري
له ډاروونکې ستنې
د ځندۍ
په زرهاوو ځله ځندې شوی یم
ورمېږ مې د پړي له کړۍ سره عادت
تن مې د اجسادو له تسکرې سره عادت
نه معذرت غواړم!
نه بخښنه!

ناري وهم
ان که وي وروستۍ ناري د ژوند
پاچا نه وم،
نه یم
د ښځو عاموژنه نه کوم
د تیزابو په حوضو کې
زه هغه شاعر یم،
چې په لوړ آواز یې لیکي
په لوړ آواز مینبړي
هغه شین سترگې ماشوم یم،
چې د بې ماشومه ښار پر ور
په دار دی وهل شوی!

ته ساده جامې اغوندې
مائو* لولې
غاړکۍ دې په غاړه
گل دې دی ټومبلې په زلفانو

* مائوتسه تونگ د چین د انقلاب لارښود و، چې د چین ولسي سوسیالیستي جمهوریت یې رامینځته کړ. هغه د مارکس، انگلس، لنین او ستالین تر څنگ د نړۍ د پرولتاریایي غورځنگ له لورې د پرولتاریا د رهبر په توگه یادېږي. د چین فرهنگی انقلاب د مائو له ابتکاراتو څخه و، چې په سوسیالیستي ټولنې کې د بورژوازۍ د ځپلو په موخه یې په لاره واچو. پ. ژ.

له **فرهنګي انقلاب** ښخه غرېږي
د آزادۍ له بيرغ سره وهی ګام
غواړي آزادي د محصلينو
ړنګېدل د دېوالونو
خو کله چې مينه کوي بريد
د خپلو شنو غاښو سره
ته رپېږې
د **مائو** عکس لوېږي پرځمکه
رپانده بيرغ دې لوېږي له لاسه
د نيا غېږې ته وړې ته
پناه
په ژړا
څنګه چې شوه هغه ناوې
ته هم ناوې کېږې!

انسان،
مدعي د آزادۍ
خو په خپله په بند کې
ان له خپلو لاسو، شونډو اوجامو سره
د خبرو اترو آزادي نلري.

ټول شیان مري

چې کله باورونه، اندونه
یوه ښار کې راټيټېږي
او د آس د نال شانتې کرږېږي
چې کله ډارن هرې وسلې سره،
چې په لاس يې لري
یو انسان ووژلای شي
او پټېږي خلک د موږکانو په شان
چې کله مو ورځپاڼه د ترحیم
په اعلانو ډکيږي
ټول شیان مري
ټول شیان بی ځانه:
اوبه
واښه
غرونه
رنګونه

کوي ونې جرړې خوشې

مهاجرېږي

له خپله ځایه تښتي جغرافیه

او موږ ګورو

د انسان

پای.

دا څرنګه وطن دی؟

دا څرنګه وطن دی،
چې خپلو مینانو سره
د ګزمې په شان چلند کړي
ګل د بلوا ننبه ګڼي
شعر د نظام پر ضد
شپه پاڼه.

دا څرنګه وطن دی،
چې د مینې بند یې
له درسي نظامه دی
پاک کړی
دا څرنګه وطن دی،
چې شعرونه یې ملغا کړي
د ښځو سترګې یې ملغا کړي

آزادي

هره مرغۍ،
که وای اړمنه،
چې کورنیو چارو له وزیره
د پرواز اجازه واخلي
هر کب،
که وای اړمن
د سفر پاسپورت لپاره،
کبان،
مرغان،
نابودېدل.

د شعر سور ګل

ومې لټوئ!
له ځانه سره څه نلرم
يوازې د شعر
سور ګل
او
خپل وير

جګړې
کړي
د ګلو پاڼې
د غنمو وږي
لګدمال.

بې تا وژړېدم

بې تا وژړېدم
ټوله شپه
ټوله ورځ
کلیزه دې نیولای نشم
ټول تاریخ پر تا ویرجن
له تا وروسته مې
نور
دومره ورځې
لمر لیدلی نه دی
پاتې د ورېځو تر شا

ځان ته مې وبله
ځمکه یخه شوې
کلونه کېږي،

چې خلکو سهار لیدلی نه دی
تر هغو چې دي اوښکې زما
څپانده به وي
دریابونه!

یو بانګي

زموږ په سیمه کې بانګي یو:
بې سواده،
د پټو جاسوسانو دی سرلاری
له تېري،
وژنې،
د چرسو له مستۍ
له جعلکارۍ
بل په هېڅ څه نه پوهېږي
جامې یې د خپل پلار هم خرڅولې
په ګرو یې ایښوده ګوتمه د خپلې ښځې
غاښونه یې غلا کول د مړو
ان.

زموږ په سیمه کې بانګي یو،
چې ټول استعداد یې د وسلې رایستل

پر کليمو ډزې کول

زموږ په سيمه کې بانګي يو،

عصاب خرابه،

لېونی

هره ورځ لولي خطبه

د حاجيانو په څېر

لکه مامون په تکبر ګرځي

د جومات له منبره وهي چغې

حيران مې ټول پاکۍ ته

زه يم قانون

زه يم دولت.

څنګه به ووري ژغورنده باران پر موږ ؟

څنګه به شنه غنم شي؟

څنګه به خپور خير و برکت شي؟

څنګه به راپه برخه برکت شي؟

خدای پر دې هېواد

نه چلوي حکم

حکم چلوي

بانګيان!

زموږ په هیواد کې
یو بانګې ځي
بل بانګې راځي
سرغړونه ده
هماغه !

منفجرېدل...

منکرېدلی کله شم
له هغه پتنګه،
چې په رګو کې مې لمبېږي
منعه کولای کله شم
هغه یاسمن،
چې په اوږو کې مې رازغورنېږي
پټولای کله شم
هغه عاشقانه،
چې د کمیس لاندې مې درېږي
د دې ټولو
پټول
منعه کول
منکرېدل
یانې:
منفجرېدل...

وطنه

وطنه
جوړه کړې يې له تا
ډارونکې ډرامه
ځارم دې
شپه په شپه
څنګه دې ووينم
که بربښنا
پرې کړي....؟

غواړم و دې نیسمه غېږ کې

غواړم وکړم له تا سره مینه
له دې وړاندې،
چې فاشیستي فرمان صادر شي
غواړم کېنم دوه دقیقې درسره
نوش یوه پیاله قهوه کړم
له دې وړاندې،
چې لېرې کړي څوکۍ
یو مخفي پولیس
مو تر پښو لاندې
غواړم و دې نیسمه غېږ کې
له دې وړاندې،
چې زنداني راته متهې کړي
بندي راته خوله کړي

غواړم و دې نیسمه د لاسو په مینځ کې
له دې وړاندې،
چې پر اوښکو
گمرکي مالیه وي راله لگولې.

سویسي مرغۍ

وړې مې ورځپاڼې عربي وې،
چې يې ولولم
ژنيو سيندګي په غاړه
سلګونه ډارېدلې مرغۍ
په ناڅاپه وتښتېدلې،
چې پام يې شو د ورځپاڼو
عنوانو ته
خبرو ته!
ګواکې د خپلو بچيانو برخليک نه
وډارېدلې.

غواړي ګډ شي په دریابونو

غواړي ونیسي نړۍ
خو عاجز د یو کتاب له خلاصولو
غواړي ګډ شي په دریابونو
خو یو څاڅکي اوبو سره خویېږي
ورکوي د فرهنګي انقلاب زېری،
چې سېزي یوځای
وچ
لانده
خو هوښیاري یې د کافي شاپ له دروازې،
چې پکې کښېني
د ژباړل شویو کتابو له عنوانو،
چې یوازې یې اوري
نه زیاتېږي!

وحشت نسلونه

مېرمنې،
ځنګه،
وغړېږم له خلاصونه؟
ځنګه،
وغړېږم د وينا له آزادۍ؟
ځنګه،
وغړېږم د ميني له آزادۍ؟
ځنګه،
وغړېږم د سترګو له آزادۍ؟
د ښو له آزادۍ؟

زه مې ميراث
او
د وحشت ټول نسلونه
پر اوږو وړم!

وروستۍ کوتره

ته د آزادۍ په جغرافیه کې:
ټاټوبی وروستی
هېواد یې وروستی،
چې ساتې مې له ډاره،
له ولږې
ته خوشه وروستۍ
ته سپوږمۍ وروستۍ
ته کوتره وروستۍ
ته وربځ وروستۍ
ته غوټۍ وروستۍ،
چې بوي کړي ما
ته کلیمه وروستۍ،
چې لیکلې ما
ته کتاب وروستی،
چې لوستی ما.

غواړم مین شم...

غواړم مین شم،
چې دنیا کړم بدله په مالتې
او لمر کړم بدل په برنجي بلینډې
غواړم مین شم،
چې کېږدم د پای ټکې
پولیسو ته، پولو ته،
بیرغو ته، ژبو ته،
رنګو ته، توکمو ته

ګرانې،
غواړم د یوې ورځې لپاره
نړۍ وځرخوم،
چې ودان کړم جمهوریت
د احساس .

ښکلی ژوند

دې جگړې،
ماشومانه پښه واخیسته له ما
د مینې په لور یې ډزې وکړې
ویې وژله
د سیند په لور یې ډزې وکړې
د لمر په لور
د کروندې او ماشومانو د کتابو په لور
دې جگړې،
ښکلی ژوند
غلا کړ.

د جمعې خطبه

د جمعې په ورځ
خلک یې جومات ته وغوښتل
په پرتمیني خطبه کې یې وویل:
یمه د خدای له اولیاوو
یمه د خدای له غوره شویو
یمه د خدای له دوستانو
په دې ړنګېدلي ویجاړ ښار کې
په دې غمجن ښار کې
ادعا یې وکړه،
یمه د خدای شخصي استازی
یمه د خدای شخصي ویاند

اجازه شته،
چې پوښتنه وکړم:
لویه خدایه
تا ورکړې مهر و لاک وکالت

چې کېنې تر ابده
پر ورمېږ د ملت...؟!
تا ورکړی دستور،
د دې ښار د ورانولو؟
تا ورکړی دستور،
د ګونګټې په څېر
د پښو لاندې زموږ د چخپیتولو؟
ته ورکړی دستور،
په ځانونه راته جوړ د موزو د لغتو بارانونه؟
په خولو راته جوړ د موزو د لغتو بارانونه؟

که له واکمنو وپوښتو،
چې چا کړی په دې دنیا
زموږ چارو له استازی؟
راته وایي:
نه پوهېږئ ای جاهلو
یمه زه د خدای له عزیزانو؟!

غواړم ووهمه کوکې:
لویه خدایه،
تا کړ د اقتصاد وزیر منصوب ؟

نو بیا ولې

رسېدلې بېوزلي تر وروستې کچې؟

نو بیا ولې

رسېدلی زغم تر وروستې کچې؟

نو بیا ولې

حالات زموږ بد شوي؟

اصلي خواږه مو د ډېران شوي؟

او ان مرغۍ نه مومي د دې ټاټوبي

په ډېران څه؟

لویه خدایه

د ډوډۍ گرانېدل دي،

ستا امر؟

د لوبیا او د نخودو گرانېدل دي،

ستا امر؟

د سبوو او ترشۍ گرانېدل دي،

ستا امر؟

د مرگ د کفن گرانېدل دي،

ستا امر؟

نو ولې خورو موږ څپلۍ

خو چاروا‌کي خوري کبان؟

قوماندانان ښځې ویسکي ولې؟
او موږ ښځو ختمې، چکړې ولې؟
ولې زموږ په ټاټوبي،
بېوزله انسانان
د ډوډۍ مخ
د سپوږمۍ له مخه
نشي کړای توپیر؟!
ولې ماشومان مو کوي
د میندو په نسو کې ځانوژنه؟!

غواړم لویه خدای وپوښتمه،
تا دي ورزده کړي،
چې موږ مغزي تطهیر کړي؟
مېرمنې مو کړي مینځې؟
او پر موږ شي راسپاره
پر ځای د خرو
آسونو ؟!

غواړم لویه خدای وپوښتمه،
تا دی ورکړی دستور،
چې مات مو کړي،

هډوکي،
ملا د قلمونو؟
کړي کر منعه د ګلونو په باغونو؟

غواړم لویه خدای وپوښتمه،
ورکړې شتمني ده تا،
چې د ورسا او بریتانیا ماڼۍ
د بابل معلق باغونه
او مزدورې ورځپاڼې وپېري؟
تا سپین چک ورکړی،
چې د بریتانیي تاج او ماڼۍ
د کوترو په څېر بندې مېرمنې په قفس کې
او شنه رنګه سپوږمۍ
د نیشابور په اسمان کې
وپېري؟

غواړم لویه خدای وپوښتمه،
واقعاً یې عزیز د دوی؟
آیا قاتل د خپل ملت
د خدای عزیز کېدای شي؟؟

مړینه

چېرې لاړ شي د وطن مړي ؟
چې کله ټوله شتمني
له بنفشه غوړو سره
د جمهور رئیس دخېټې، سیني او ملا
ماساژلو لپاره شوې وي جلا
یا د هغو لپاره چې ورکوي،
جمهور رئیس ته د شیدو کاسې
چېرې لاړ شي هغه مړي،
چې د جمهور رئیس جګړه کې
ولېدل په ځمکه
اوس د مېشته کېدو ځای نلري.

که مو مړینه وای
د سترې موخې لپاره
په خندا د مرگ په لوري رهېدلم
که مو مړینه وای
د خلکو، د هېواد د آزادۍ په موخه

دعزتمنې يوې مېړانې
په لوري د جنت د مومنانو
له ټولو مخکې درومېدلم
خو دوی کړی پرېکړه،
چې موږ مړه شوو،
چې نظام شي پاتې
چې پاتې شي ماماګان
د دې نظام،
له وړو جوړې مجسمې.

د میلیونونو انسانونو مړینه
پر رهبر مو نلري اغېزه
يو ویښته يې نه رپېږي

زه نه پوهېدم،
چې ظالمان لري کرکه
د شمېرولو له ماشينه.

هغه پوهېده، چې ما به ووژني
زه پوهېدم، چې هغه به ووژل شي
وړاندوينې،
دواړه سمې وختلې
هغه لکه پتنگې
د جهالت د پېر پر ويجاړو ولېده
او زه د هغه عصر د غاښو تر مينځ
چې شعر
د ښځې سترگې
او سور گل د آزادۍ
له ستونې تېروي
دړې وړې شوم.